Ч. 258 (13.457). Львів, понеділок 2. жовтня 1933. Poсztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Всеукраїнський Національний Конґрес.

(Голос у дискусії).

I. ЧОМУ ДЛЯ НАС ПОТРІБНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕС?

З положенням, в якому опинилася українська нація, виринає на ріжних місцях проблема всеукраїнського конгресу. І в інших народів виринала проблема скликування конґресів для вирішення важних питань. Такі конгреси скликували напр. литовці, чехи та катальонці.

Двоякі причини промовляють в нас за такою думкою: 1) зовнішні, 2) внутрішні. На зовнішні причини складаються справи, звязані зі зміною міжнародньої політики. Під впливом політики Гітлерівської Німеччини, її радянський союзник шукає звязків із Францією та її союзниками. Це вимагає від нас переоцінки своїх позицій. Потрібна нам співпраця та порозуміння, бо робота ведена групами на свою руку часто не іде в користь нації.

Скликання конгресу буде перевіркою положення. Голоси заграничної преси офіціяльної та неофіціяльної, яка з денникарського обовязку мусітиме реферувати про конгрес та заняти до того факту своє становище, виявлять нам багато цікавих думок, а може й вказівок до дальшої нашої праці. Рівночасно тіж реферати у чужоземній пресі стануть значним пропагандивним засобом у світі. А значіння закордонної пропаганди не маловажна річ. Бо хоч міродайною є внутрішня сила, то вже сам факт, що в XIX. ст. не повстала ніяка держава без підтримки заграниці, говорить сам за себе.

До внутрішніх причин треба зазначити події на Радянській Україні. Паде значіння 3-го інтернаціоналу наслідком невдачі всесвітньої революції. Москва стала на шлях будування соціялізму в одній державі. Московський шовінізм, давніше хоч трохи стримуваний, намагається тепер завести повну централізацію. Він руйнує і здогадні ознаки дотеперішньої самостійности на Україні. Повторяється переяславський договір. Як тоді, так і тепер, ласки, обіцянки, касування установ. Як колись, так і тепер будують українці канали, дороги на Московщині і Сибірі, застелюють трупом землю. Та „гуманна“ більшовицька Москва пішла ще далі. Не спинилася на тому, що міліони українців виселила на північ, вона рішала для „добра всесвітнього робітництва“ виморювати голодом українських робітників і селян.

І в ту відповідальну хвилину, хвилину коли вимирає нарід, не сміємо занедбати ніяких засобів, що може цей нівеляційний процес спинити. Мусимо стати всі до оборони, всі партії, всі групи, всі організації! Якими незначними мусять бути ті ріжниці партій чи груп в обличчі тої хвилини, коли гине основа тих-же партій, сам нарід, для якого всі хочуть найкращого! Нашою відповідю на комуністичне нищення мусить бути гуртування наших розпорошених сил, і видимим знаком його нехай буде всеукраїнський національний конгрес.

II. ЗАВДАННЯ І СПОСІБ ПЕРЕВЕДЕННЯ КОНҐРЕСУ.

На сторінках преси обговорювалися вже завдання конгресу. Ті завдання були намічені дуже широко і подрібно. Переведення подрібних завдань вимагає добре продуманого пляну, себто часу, підготовки та врешті значних матеріяльних засобів. Не знаю, чи булоб доцільно це все відразу вирішувати. Булоб може краще, коли усі такі подрібні завдання вирішать постепенно чергові конгреси.

Безпосереднім товчком скликання конгресу повинні бути, на мою думку, події на Радянській Україні. Тому то в першу чергу мусів би конгрес занятися тими подіями та нам тими плянами оборони. З тим булоб звязане: виготовлення протесту і пригадка Европі української проблеми в цілій її ширині. Це назверх. У нутрі треба булоб найти для політичного життя форми спільної боротьби за права української нації та способи спільних виступів. Перші праці можуть відбуватися явно. Дальші, — принаймеише в частині не відбувались би прилюдно. Бо можливо, що саме тут вирине найбільше непорозумінь поміж поодинокими політичними групами. Можливо, що політична комісія не зможе довести до консолідації і до позитивних рішень, які обовязувалиб усіх. Одначе, ця невдача, тому, що булаб тільки частиною довірочних нарад, не загрожувалаб конгресові в його рішеннях назверх. Авторитет конгресу не був би тим захитаний. Що конгрес буде вважати за відповідне оголошувати прилюдно виявиться на самому конгресі.

З огляду на події на Рад. Україні треба би скликати конгрес якнайскорше. Спільне порозуміння вимагає деякого часу та доброї підготовки, отже для позитивних вислідів булоб тоді краще скликати конгрес пізніше. Одначе загострені світові обставини і тут вимагають якнайбільшого поспіху.

Найважнішою зброєю перед заграницею є інформація і пропаганда. Значіння їх зросте значно, коли вони будуть одностайні, та коли будуть виразником цілої нації. Дотеперішня робота, ведена поодинокими групами не завсіди покривалася з інтересами цілої нації, була ведена доривочно і несистематично. Не мала ніякого авторитету, чужа преса не звертала на неї належної уваги, а то й зовсім нехтувала нею, коли інформації не були їй у смак. Отже обовязком конгресу є залишити по собі денебудь в Европі уповноважнене тіло для ведення інформаційно-пропагандивної праці. Якби такий конгрес був у силі залишити в Европі більше репрезентативне тіло, якого завданням булоб обстоювати інтереси українського народу на всіх його територіях, то це булоб незвичайно корисне. Виділення такого тіла обумовлялоб до деякої міри періодичність конгресів.

Спосіб переведення конгресу. З огляду на обставини не можна буде мабуть користуватись загальним виборчим принципом. Коштувало би це не лише багато часу для підготовки та гроша, але також і труднощів, звязаних з технікою виборів, якщо взагалі такі вибори булиб денебудь дозволені. Висловниками волі народу є організації політичні, культурні та інші. Отже конгрес моглиб творити представники організацій, напр. українське населення у Польщі буде на конгресі заступлене представниками політичних партій, бо вони населення вповні представляють; Аргентина буде заступлена представниками культ.-освітних і станових організацій. Отже заступництво залежить від способів організації українського населення в даній місцевости. Еміграцію заступатимуть її представники. Наскільки вона не охоплена спільними організаціями чи партіями. Требаб взагалі прийняти державно-мандатну методу, себто українське населення, яке живе в якійсь державі малоб право на висилку означеної скількости уповноважнених представників. Скількість мандатів повинен усталити комітет для скликання конгресу в порозумінні з краевими комітетами. При цьому мусів би кермуватися як напрямною, скількістю українського населення в даній державі та його диференціяцією. По одному представникові висилають наші найвищі інституції: Академія Наук, Т-во Шевченка, „Рідна Школа“, „Просвіта“, кооперативна централя.

Організаційний Комітет складається з представників усіх політичних партій і груп у краю. Краєві комітети творяться на заклик центрального комітету та складаються з представників усіх організацій, груп та партій у даній державі. Де попри українське автохтонне населення істнує ще українська еміграція, еміграція творить свій краєвий комітет. На випадок, якби денебудь була ініціятивна комісія для скликання конгресу, то вона розвязалась би з хвилиною утворення краєвого комітету, наскільки він не хотів би ще якийсь час покористуватися працею комісії.

Делегатів на конґрес висилає кожний край чи краще організація на свої засоби, якщо центральний комітет не буде розпоряджати відповідними коштами.

М—а.

„Матен“ про голод у С. Р. С. Р.

ДВА ЛИСТИ З ПІВНІЧНОГО КАВКАЗУ І ЗНАД ЧОРНОГО МОРЯ.

Париський денник „Матен“ у передовиці з 27. вересня ц. р. поміщує два довші листи з СРСР., передані редакції колишнім петроградським професором І. Пузиною. Двох людей, добре відомих, один з Північного Кавказу, другий знад Чорного Моря, змальовує у жахливих словах стан голоду. Кавказець пише:

„...Наше життя це передсмертні судороги у сльозах і крові. Настав такий голод, що люди вмирають на вулицях. Багато голодних ходить з опухлим тілом фіолетовим, покритим ранами. Матері покидають у розпуці свої діти серед дороги, з листком паперу, на якому виписують їхнє імя; інші вбивають себе і діти. Безконечною чергою тягнуться жебраки, шукаючи чогонебудь, що можна би зісти; подобають вони на мерців.

„Жорстока держава забрала від населення все необхідне, останні запаси кукурудзи та городини; нема вже й приватних огородів. Убивства та крадіжі стали нормальним явищем. Люди вбивають один одного, щоби вирвати вбитому золоті зуби, за які можна би щось купити у „Торгсині“. Тепер уже „Торгсин“ не приймає зубів.

„Ніхто не може вийти з власного міста без окремого дозволу. Багато міст опинилося у потайному стані облоги з огляду на епідемії (тиф дуже поширений). Надто слаба віджива є головною причиною недуг.

„З державних вязниць приходять страшні вістки. Щодня багато вязнів умирає з голоду; шпиталі не приймають виголоднілих; покійників скидають десятками до одної ями.

„Ціни на базарі недоступні. За 4—5 рублів можна дістати маленьку чарочку кукурудзяної муки. Нема предметів щоденної потреби як сірників або соли. Кави не можна ніде купити (тоді, як у Бразилії міліони мішків кави топлять у морі, щоби підбити ціну! — Прим. Ред.).

Ось вийнятки з листа з одної пристані над Чорним Морем:

„Нема вже хліба. Ще тільки робітники дістають по два фунти й урядовці по фунтові.. Перед 1-им травня голодні йшли походом на місто, між ними злодії та бездомні, що вмирали на вулицях. Щоби не показати перед чужинцями нашої нужди, вантажні авта забирали їх сидоміць і відвозили як скажених псів. Якийсь час не видко було жебраків, згодом знову появилися, благаючи зі сльозами шматка хліба.

„Щораз частіше трапляються випадки вбивства людей з голоду. Буває, що деяких арештують на базарі за продажу людського мяса.

„Поля добре засіяні, але тому, що земля погано оброблена тракторами, дикі трави вби-

вають збіжа. Щоби виполоти ці трави, мобілізують у колгозах і совгозах у відповідний час всіх урядовців, разом із жінками, дітьми, дарма, що вони не визнаються на праці в полі.

„Половина виноградників засуджена на загибіль, бо нема ні сірки ні вітріолю і дикі трави вищі, як виноград.

„Небавком треба вже відновляти пашпорти. Кажуть, що вишлють на північ усіх домовласників і всіх, що не дістали квитків на хліб або тих, що не подобаються владі...

„Що ще сказати? Треба бачити те наше життя, щоби його зрозуміти і в нього повірити."

Німецькі розбройні домагання.

БЕРЛІН, 30. 9. ПАТ. У звязку з поворотом міністра Нойрата і мін. Ґебельса із Женеви до Берліна бюро Конті обговорює біляне дотеперішніх переговорів у справі розбройної конвенції. Між Францією та Англією, стверджує Конті, прийшло до порозуміння. На перший плян дискусії висувається домагання Німеччини привернути їм рівноправність зброєння вже в першім етапі важности конференції. Якщо німецького постуляту в справі знесення тяжкої зброї не приймуть, Німеччина висуне право мати зброю, яку інші держави вважають необхідною для своєї оборони. Сяк чи так Німеччина не зречеться постуляту, щоби німецькі домагання визнано вже в першому етапі важности розбройної конференції.

Радянсько-японський конфлікт.

МОСКВА, 30. 9. ПАТ. Радянсько-японський конфлікт з причини східно-китайської залізниці загострюється з кожним днем. Амбасадор СРСР в Токіо Юренев зложив енергійний протест проти арештування радянських службовців східно-китайської залізниці. Юренев заявив, що радянський уряд має в руках докази, що ті арештування є вступом до реалізації пляну загорнути залізницю, виробленого подрібно в Харбіні при участи японської цивільної та військової влади. Відповідальність за евентуальне зірвання переговорів у справі продажі залізниці впаде тільки на японський уряд.

Горячкові приготування Японії.

„Морнінґ Пост" повідомляє з Токія, що Японія в найкоротшому часі скріпить армію та збільшить скількість її одиниць до 21 дивізій.

Московська „Правда" звертає увагу, що з цілого японського буджету 2.400.000.000 єнів 1 міліярд єнів призначений на видатки армії та на зброєння. Крім того в буджетах інших міністерств є також частини призначені на підкріплення військової сили Японії.

Репресії проти кореспондентів.

Німецький уряд закордонних справ передав радянській амбасаді в Берліні ноту з гострим протестом проти видалення німецьких журналістів із Радянщини. Є це відповідь на радянську ноту з 22. м. м. до німецького уряду й подає причини арештування радянських журналістів у Ляйпціґу. Відповідаючи на застереження радянського уряду, німецька нота закидає кореспондентам радянської преси тенденційність і ворожість супроти німецького уряду. Репресії супроти представників німецької преси в Москві не можуть бути оправдані, а відповідальність за те несуть самі кореспонденти радянської преси в Берліні.

З нарад Союзу Народів.

Підчас загальної дебати на засіданні Союзу Народів у Женеві 29 ц. м. шведський міністр закордонних справ Зандлер порушив справу розброєння, роблячи відповідальним за її невдачу пакт чотирьох держав. Згадавши про жидівську справу, заявився за генералізацією охорони меншин, бо ідея Союзу Народів мусить опиратися на рівности народів. Голяндська делеґація зложила проєкт резолюції в справі втікачів з Німеччини, домагаючись міждержавної співпраці задля матеріяльного забезпечення втікачів та відтяження поодиноких держав.

Український правничий зїзд у Празі.

В днях 4.—6. жовтня відбудеться у Празі зїзд українських правників з рефератами з права, економіки та соціольоґії. Це не перший український правничий зїзд. Нашим старшим правникам відомо, що до першого зїзду дало почин Товариство українсько-руських правників з початком другого десятьріччя цього століття у Львові; одначе він відбувся в дуже скромних розмірах, бо тоді наукова праця на полі права у нас ледви почалася. Взяли в ньому участь тільки галицькі правники. Другий зїзд наших правників та економістів відбувся вже на еміграції, в рямцях загально українського наукового зїзду в Празі 1926 року. В цьому зїзді взяли вже участь правники та економісти не тільки з Галичини, але й з Придніпрянщини. Програма була доволі велика та розділювалась на повні три дні конгресу. Доклади на цей зїзд зголошувались поодинокими прелеґентами без означеного пляну. Річ була в тому, щоби виказати велику чисельність та ріжноманітність рефератів і дати доказ поширення та поглиблення наукових студій між нашими юристами й економістами.

На другому українському науковому зїзді в Празі 1932 р не було правничих праць. Український правничий факультет у Празі та українське правниче товариство в ЧСР постановили влаштувати окремий правничий зїзд, тим разом з добре підготовленим і наперед передуманим пляном. Цей зїзд має відбутися саме в перших днях жовтня ц. р. Перший день зїзду призначений на відкриття й на реферати, вибрані науковою комісією зїзду. У безпосередній сполуці із святочним відкриттям зїзду матимо проф. Білецький відчит про найстарший список Правди Руської, проф. Сатурнік доклад з історії славянського права (по чеськи). Після цих святочних рефератів з українського та словянського права зачнуться після полудня правничі реферати на теми, які для найновішої доби мають велике значіння, нпр. про кодифікацію міжнароднього права, про нові погляди на право й державу, про громадський елемент у суді, про усуспільнення земельної власности, про систему маєткової спільноти дібр між членами подружа і т. д. Всі ці реферати закінчаються резолюціями, які прийдуть на розгляд та вирішення учасників зїзду.

Спеціяльне значіння матиме другий день зїзду (четвер 5. жовтня ц. р.). Цей день називається „День Української Правди", та має представити в трьох історичних рефератах головні шляхи розвитку українського права від початків аж до світової війни, а в трьох дальших рефератах нову конструкцію українського права з огляду на модерну добу, а саме в ділянці державного, цивільного та карного права. Реферати довші і передбачено після них довшу дискусію. При них мала наукова комісія зїзду за думці виточити напрямні шляхи, якими йшло українське право в історії свого розвитку, та якими повинно йти в майбутньому з огляду на модерну добу. Сюди належать ось які реферати: 1) Доцент д-р Гаймазівський: Від „Правди Руської" до „Литовського Статута". 2) Проф. Яковлів: Розвиток українського права в 17.—18 століттях. 3) Проф. Андрієвський: Українське право у 19 віці. 4) Проф. д-р Ейхельман: Нові шляхи українського державного права. 5) Проф. Дністрянський: Нові шляхи українського цивільного права. 6) Проф. Шелухин: Нові шляхи українського карного права. Цей цикль рефератів має бути завершений загальною резолюцією про координацію наукової праці про „Українську Правду", щоби розробити подрібно увесь матеріял цього великого питання на майбутнє.

На третій день зїзду (пятницю 6. жовтня) визначена одна година на відсвяткування десятиріччя іствування українського правничого товариства в Празі з промовою голови товариства й рефератом доц. д-ра Гаймазівського про історію українського правничого товариства в ЧСР. Дальші години дня присвячені головно рефератам із суспільної економіки. Більш ніж половина зголошених рефератів торкається економіки аграрної. На увагу заслуговують м. ін. такі теми, як: „Вплив українських соціяльно-економічних ідей на великоруські", „Сільське господарство та світова економічна кріза", „Розвій економічної науки на Україні в 19-20 віках", „Нові засади аґрарного законодавства", „Раціоналізація, як явище переходу до нового господарського ладу", „Значіння першого світового сільсько-господарського перепису, та часові можливості й завдання сільсько-господарської статистики", „Межі залежности кооперації", „Урбанізація українського села" і т. д.

Закінчиться зїзд 7. жовтня. Прийдуть під голосування резолюції, складені на підставі зголошених рефератів у тій формі, яку предложить зїздові наукова коміся.

Ст. Дністрянський

Радянщина проти німецької розбройної політики.

Московські „Ізвєстія" принесли статтю на тему розброєння. Ствердивши, що події на Далекому Сході, японські й американські зброєння та французькі ревеляції про зброєння Німеччини викликують загальне занепокоєння, часопис приходить до висновку, що між Англією та Францією прийшло до узгіднення поглядів на справу контролі. Німецьке становище часопис характеризує як бажання поладнати справу в рамах пакту чотирьох, в дозволі на будову твердинь на сході та вживання військових літаків. „Ізвєстія" стверджують, що всякі спроби розвязати проблему розброєння в рамах пакту чотирьох стрінуться з рішучим протиділанням Радянського Союзу.

Стаття „Ізвєстій" в справі розброєння викликала велике враження в політичних колах, які оцінюють її як оферту тіснішого радянсько-польсько-французького порозуміння та як доказ, що пакт чотирьох захитався сильно в часі візити французьких політиків у Москві та в часі побуту міністра Бека в Парижі.

На основі деяких, неофіціяльних вісток комісар Літвінов вибирається в половині жовтня до Женеви, щоби взяти участь в розбройній конференції.

Радянський лет до стратосфери.

МОСКВА, 30. 9. ПАТ. Сьогодні в год. 8.40 вистартував до стратосфери радянський військовий бальон. Його залога складається з командата Прокофієва, навіґатора Бірнбавма і механіка Годунова. Осісти мають сьогодні вечором. Летуни рішили осягнути висоту 20.000 метрів і тим способом побити рекорд проф. Пікарда. Бальон має надавчий радіоапарат задля інформування про хід лету.

В год. 9.25 (московський час) бальон „СРСР" долетів до висоти 17.200 м., і так побив Пікардів рекорд (15.781 м.).

Другий бальон під кермою інж. Васенка полетить щойно, як дістане сигнали з гондолі першого бальона.

Страйковий рух в Америці.

НЮ ЙОРК, 30. 9. ПАТ. Страйковий рух у Зл. Державах поширюється. В багатьох місцевостях йде терор. В місцевости Клейборн у Пенсильвенії 5.000 вуглекопів страйкарів добулося до металюрґічних фабрик, пробуючи намовити тамошніх робітників до страйку. Ґубернатор Пенсильвенії відлетів літаком до Гайд Парку, щоби просити Рузвельта за інтервенцію задля привернення спокою в промислі.

По широкому світі.

— Як повідомляє французька преса, австрійський канцлер Дольфус дістає щодень 150 до 200 листів з погрозами смерти.

— Австрійська внутрішня позичка на суму 330 міліонів шилінґів буде оголошена 2. жовтня ц. р.

— Німецький уряд посередництва праці заборонив приймати заграничних робітників.

Справа голодової катастрофи на Радянській Україні

перед форум Союзу Народів.

Женева, 28. IX. 1933.

Зусиллям делеґатів Українського Громадського Комітету Рятунку України у Львові (в особах пос. М. Рудницької і пос. З. Пеленського) треба завдячити, що справа голодової катастрофи на Радянській Україні найшлася на форум Союзу Народів.

23. вересня приняв президент Ради С. Н., міністр Мовінкель, на авдієнції пос. М. Рудницьку, відбув з нею довгу розмову на тему жахливого положення на Україні та можливостей допомогової акції. Міністр Мовінкель виявив велике зацікавлення тією справою і своє щире співчуття для нещасного страждаючого населення України та обіцяв, що як президент Ради С. Н. зробить усе можливе, щоби предложити цю справу Раді С. Н.

На другий день українські посли передали президентові від імени Українського Громадського Комітету Рятунку України короткий меморіял (який друкуємо окремо) та велику теку матеріялів про голод на Україні, а саме вирізки з чужинних газет, бюлетени, летючки, відозви і т. і. Рівночасно пос. М. Рудницька, як голова Союзу Українок, звернулася до п-ні Корбет-Ешбі, президентки Міжнароднього Жіночого Союзу та члена анґлійської делеґації на конференцію розброєння, передаючи їй відозву Союзу Українок до жіноцтва культурного світу (яку ми надрукували в ч. 242 „Діла") з проханням, щоби міжнародні жіночі організації підтримали перед президентом Ради С. Н. акцію українських делеґатів. Пані Корбет-Ешбі (до речі людина в міжнародньому світі дуже відома і впливова) предложила відозву Союзу Українок Обєднаному Комітетові Міжнародніх Жіночих Орґанізацій, який саме тоді радив у Женеві. Обєднаний Комітет приняв одноголосно внесок п-ні Корбет-Ешбі та передав негайно окремою делеґацією президентові Ради письмо, яке в цілости подаємо.

До акції делеґатів Українського Громадського Комітету Рятунку України у Львові прилучалися представники поодиноких еміґраційних кол та рятункових комітетів, а також представники буковинського Комітету Рятунку України в особах сен. Залозецького і пос. Сербинюка. Напротязі останнього дня заспіли за руки президента Ради С. Н. численні телеграми з краю та від наших европейських еміґраційних осередків, а також з Канади і Злучених Держав Америки.

Ці всі меморіяли і письма президент Ради подав до відома іншим членам Ради С. Н. і на сьогоднішньому пополуднєвому засіданні Ради справа голоду на Радянській Україні буде предметом нарад тієї найвищої міжнародньої установи світу.

Коли навіть опозиція і інтриґи з боку Франції і інших „союзників" Совітів а наших „приятелів", стануть на перешкоді орґанізації міжнародньої допомогової акції під протекторатом Союзу Народів, то на всякий випадок для інформації громадської опінії світу про жахливе положення на Великій Україні і поруч з тим для актуалізації української справи, тієї кровавої рани на тілі Европи, зроблено дуже багато.

*

З краю вислали до президента Мовінкля окремі телеграми в справі голоду на Україні з проханням взяти ту справу на розгляд Ради такі установи: Українська Парл. Репрезентація, Гром. Комітет для рятунку України, УНДО, Союз Українок і Катол. Союз.

*

ЖЕНЕВА (Власна телеґрама). Рада Ліґи, пятниця, на тайному засіданні дві години розглядала справу голоду на Рад. Україні. Президент Мовінкель гаряче боронив. Проти опозиції рішили передати справу Червоному Хрестові Велике зацікавлення.

*

ТЕЛЄГРАМА ПАТ-А ІЗ ЗАСІДАННЯ ЛІҐИ.

ЖЕНЕВА, 30. 9. ПАТ. На нинішньому засіданні Ради Ліґи Націй Франґуліс, делеґат Гаїті, зложив резолюцію в справі ґенералізації охорони меншин. У резолюції Зібрання стверджує, що бажана є ґенералізація охорони прав людини й горожанина, передбачена в меншинних трактатах і що справу треба зясувати так, щоби кожному запевнити повну охорону його життя та майна та заґарантувати рівність перед правом без ріжниці віроісповідання, мови й переконань.

Резолюція подає проект заключити відповідну міжнародню конвенцію під авспіціями Ліґи Націй. Пригадує теж, що подібний проект резолюції ухвалила в 1928 р. міжнародня дипльоматична академія, в якій згуртовані дипльомати 73 країн. Резолюцію гаїтського делеґата віділсали до VI. політичної комісії, де вивличе безсумніву широку політичну дебату.

У пятницю Рада Ліґи Націй розглядала низку петицій меншин з польського й німецького Горішнього Шлеська.

На тайному, неофіціяльному засіданні Рада Ліґи Націй розглядала петиції українців із Польщі, Румунії та Франції, щоби Рада з огляду на голод на Радянській Україні прийшла з поміччю населенню Радянської України.

Рада Ліґи Націй признала, що ця справа не належить до її компетенції та що справою цією повинна занятися організація Червоного Хреста.

Розправа за вбивство Голувка.

Девятий день розправи.

(Від нашого кореспондента.)

Розправа розпочалася з великим запізненням з огляду на спізнений приїзд Івахова. Переслухання того першого свідка розпочалося щойно 11.20 передпол. Його зізнання були вичікувані з величезним зацікавленням, чого доказом приїзд до Самбора спеціяльно на той день цілого ряду польських і українських журналістів та польських урядових осіб. Те зацікавлення особою свідка Івахова показалося виправдане на 100 відс. Івахів, як шеф Барановського з виділу безпеки львівського воєвідства, заступився за Барановського, представляючи його як „совісного і чесного" конфідента і це стало безумовно найбільшою сензацією процесу.

ЯК БАРАНОВСЬКИЙ ДІЙШОВ ДО РАДИ ІВАХОВА?

Свідок Казимир Івахів, б. заст. виділу безпеки у Львові в рр. 1927—1932, референт українських справ у львівському воєвідстві. (Тепер у Кельцах). Безпосередньо слідства в справі вбивства Голувка не провадив, у Трускавці не був. Про концепцію, що вбивство Голувка вийшло з кол ОУН казав свідкові вперше Роговський, начальник виділу безпеки у Львові. Ту концепцію арґументував бажанням ОУН поглибити пропасть між польським та українським громадянством. Ціллю проводу ОУН було завсіди не допустити до ніякого наближення між поляками й українцями, і ту ціль мала на увазі також передпацифікаційна саботажева акція.

З Барановським стрінувся уперше в 1925 р., коли Барановський був арештований за участь у нападі на почт. амбулянс під Калушем. (Дата тої зустрічі суперечить дещо даті початку служби свідка у Львові. — Прим. Ред.). Вдруге стрінувся з Барановським у вересні 1930 р. Тоді вже знав свідок, що Бар. був на службі Чеховського, який зрештою вже раніше повідомив про це свідка. Свідок хотів у розмові з Барановським перевірити свої власні „конфіденціональні інформації" щодо цілости справ УВО, чи ОУН, тимбільше, що це був час реорганізації українського підпілля, а саме ОУН мало перейняти боєвий реферат. Свідок доручив Чеховському, щоби той казав Барановському все те, що Бар. сказав був свідкові, систематизувати і списати. Той реферат Барановського свідка не вдоволив, тимбільше, що Бар. належав — на підставі власних інформацій свідка — до чолових людей О.У.Н. Свідок знав, що Барановський може „більше дати". Тому свідок списав цілу низку запитів і виготовив цілу диспозицію, по якій Барановський мав свої інформації доповнити. Після якогось часу Барановський дав дійсно ширший елaборат. „На 100 проц. та річ не була вдоволяюча, але вважаючи на трудноші списати такі речі з памяти за довгий період часу — я вже вважав, що треба покищо на тому елябораті зупинитися" — каже Івахів.

Угреге стрінувся з Барановським у березні 1932. Попередила ту зустріч розмова телефонічна з Чеховським. Чеховський зателефонував, що „Ромцьо" хоче в „загальних справах" говорити зі свідком. Свідок догадувався, що та зустріч потрібна Барановському тому, що — як свідок про це знав — Барановський мав невдовзі виїхати до Праги, де повинен був стрінутися з Коновальцем. Це була поважніша справа, вимагала також більших грошей на покриття коштів подорожі, тому Чеховський відіслав Барановського до свідка. Свідок уладив візиту Барановського у кабінеті свідка у воєвідстві „в дискретний спосіб" впровадивши його іншим входом і „очистивши" дорогу.

ЖАЛІ І ПРЕТЕНСІЇ БАРАНОВСЬКОГО.

Барановський заявив відразу відкові, що з ком. Чеховським довше співпрацювати не буде. Як причину подав несолідність Чеховського у виплаті гонорарів конфідентові Мотиці. Дальше: Чеховський „невідповідно веде Мотику", наражує його на небезпеку деконспірації і погано „робить (з Мотики) конфідента". Кепсько теж Чеховський (жалівся Барановський) висловлюється про ріжних українських громадян, викликуючи підозріння, що вони є теж на службі поліції. Все те Барановському не подобалося, а що надком. Білевич його жалі злегковажив, він (Барановський) звернувся до свідка (Івахова). Дату тої зустрічі можна устійнити, бо того дня Барановський видав квіт на 200 зол., які дістав від свідка. Тоді теж свідок представив Барановського свому шефові, начальникові Соханському, який поручив свідкові безпосередньо „провадити" Барановського. Барановський брав місячно по 200 зол. (крім окремих винагород). Бачився свідок з Барановським від того часу кілька разів. Останній раз бачив Барановського в дні вбивства Чеховського; тоді теж при розмові був присутній п. Соханський. Потім бачив Барановського вже як арештованого.

В справі вбивства Голувка Барановський жалівся, що поліція не використовує як слід його інформацій. Щодо тих інформацій, то свідок мав устні і писемні мельдунки від Чеховського. Вказував тоді Барановський, як на винуватців убивства Голувка, на Зенона Коссака, Гнатова, Муйлу, Туріва і Сенїва. Ті мельдунки можна заревірувати з виділу безпеки львівського воєвідства в оригіналі. У другім мельдунку первісні інформації Барановського були „виґладжені", але особи Коссака і Гнатова фіґурували дальше як винуватці. Барановський не твердив напевне, що це вбивники, але вказував, що „в тій групі треба шукати винуватців", при чому вказував навіть, як треба вести слідство, щоби всіх викрити. На підставі тих мельдунків поліція „зайнялася" всіми названими особами, хоча з другого боку напр. особа Коссака була вже поліції дуже добре знана з інших джерел. Не арештували Гнатова, бо не мали доказів. Чи перевірено алібі самого Барановського — про це свідок не знає. **Про те, що Чеховський казав арештувати Барановського — свідок нічого не знає. Коли предсідник показує свідкові дотичний акт — Івахів заявляє, що це помилка: має бути „не треба арештувати", а слово „не" в наказі Чеховського пропущено.** Ціллю листа Чеховського до повітової поліції в Дрогобичі було лише упередити її, що в Дрогобиччині появиться Барановський для нав'язання звязку з місцевими боєвиками. Коли Чеховський казав Бар. арештувати, то зробив це на власну руку (Барановського тоді всетаки не арештували, бо агент Бубен його не найшов). Інтенцією свідка було не утруднювати Барановському його „працю" на терені дрогобицько-трускавецькому в його подорожі, зааранжованій Чеховським (це було 1. вересня 1931, в два дні після вбивства Голувка).

СПРАВА РЕВОЛЬВЕРУ ТА УСПІХ БАРАНОВСЬКОГО.

„Комісар Чеховський був моєю правою рукою. Стверджую рішуче, що Чеховський цілий час, аж до смерти ані разу не згадував, наче би йому Барановський щонебудь про якийсь револьвер казав. Нема про це згадки теж в ніякому писаному рапорті, а поза свідком також Чеховський нікому з урядових осіб не згадував". Свідок гадає, що Чеховський такої подробиці не поминув би. *Однак з другого боку уважає, що Барановський міг сказати це Чеховському і що той останній міг не робити з тої інформації ужитку тому, що віряв 100-процентово Барановському.*

Предсідник не розуміє того і схвильовано питає свідка, як це можливо, щоби комісар поліції, який веде слідство в справі вбивства, випустив з рук і легковажив собі знаряддя вбивства.

Св. Івахів не дає зовсім ясної відповіди.

На ясний запит предсідника, „чи це можливо" — свідок відповідає потакуючо.

(Та заява свідка Івахова викликує велике порушення, бо це вперше свідок прокуратури потвердив слова Барановського, якими він боронится в отій засадничій справі. Як відомо — револьвер, проданий Барановським, став ниткою, по якій слідство судді Скуржинського довело до клубка справи.)

Щодо евент. своєї поведінки, свідок Івахів впевняв, що колиб довідався, був про цей револьвер, то *револьвер був би схопав, але Барановського не арештував.*

ЯК ЦЕ БУЛО З САЙКЕВИЧЕМ.

Другу досить палку контроверсію поміж предсідником трибуналу і свідком Іваховим викликує питання, як це було зі справою пропозиції Барановському стати керманичем боєвої акції в краю. Свідок твердить, що він дістав повідомлення від Чеховського, що Сайкевич оповідав Барановському лише про концепцію проводу ОУН передати Барановському високе становище в краєвім проводі, однак конкретної пропозиції ще не робив. Барановський мав саме їхати до Праги, де мали ці справи вирішити. Свідок подрібно оповідав про дальші пляни реорганізації УВО і такого поділу її праці, щоби частина тої праці могла бути улеґалізована. Боєвий реферат мав дістатися саме Барановському.

ІВАХІВ І ГОЛУВКО.

З пок. Голувком стрінувся свідок лише раз, у зв'язку з приїздом Голувка до Львова на його відчит для львівської ґрупи ББ. Це було в літі 1931 року. Тоді пок. Голувко відвідав виділ безпеки, а в розмові з нач. Роговським брав участь також свідок: на пополудневий відчит Голувка вже свідок не пішов.

Розмова велася виключно про українські справи. Голувко ставився до українських справ якнайприхильніше. Своїх плянів Голувко не виявляв. Поза тою єдиною зустрічею свідок Голувка не бачив.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДОРОЖІ ДО ПРАГИ.

Ще перед убивством Чеховського свідок устійнив з Барановським його маршруту за кордон. Свідок рішив пашпорту Бар. не видати, лише дати йому клявзулю на „доводі особистім" на право переїзду до Данціґу. Там, у Данціґу, Барановський мав добути собі пашпорт до Німеччини від данціґської експозитури УВО. В Берліні переїзд до Чехосл. мав уможливити Барановському Ріко Ярий. Цей плян не був зреалізований через убивство Чеховського, яке сталося *напередодні задуманого виїзду Барановського.* Після того вбивства виділ безпеки стримав виїзд Барановського тому, що Барановський був потрібний поліції вже для тої актуальної справи. Справа перейшла вже безпосередньо в руки нач. Кухарського з міністерства внутрішніх справ і скінчилася арештуванням Барановського.

Свідок був при розмові нач. Кухарського з Барановським. Та розмова мала ще характер орієнтаційний а не переслухання. Підчас тої розмови Барановський казав про револьвер, з якого вбито Голувка і про дозвіл Чеховського той револьвер продати.

ВАРТІСНА СЛУЖБА БАРАНОВСЬКОГО ДЛЯ ПОЛІЦІЇ.

Свідок Івахів заявляє рішуче, що *„вивід" ведений поліцією на підставі інформацій Барановського, дав висліди (для поліції) позитивні.* Конкретно вказує, що *в справі Бібрки дав „вихідні точки".* За Коссаком поліція „просто розбивалася". *Важливі інформації Барановський подав про Головінського. Те саме торкається конґресу ОУН у Відні: інформації в тій справі Чеховський завдячує Барановському. Вправді Барановський назвав Петра Гнатова, а не Михайла, але прізвище Гнатова таки навів і подав точний опис його особи. Давав інформації загальні і подрібні в засаді вірні.*

ЧОМУ БАРАНОВСЬКОГО АРЕШТУВАЛИ ПІДЧАС ПАЦИФІКАЦІЇ?

Барановського — зізнав далі Івахів — арештували підчас пацифікації тому, що тоді були масові арештування серед української молоді і Барановського притримали для „консервації його як конфідента", щоби не видавалося підозрілим.

Свідок, покликуючися на своє знання відносин у Східній Галичині та в ОУН заявляв рішуче, що *ніколи не мав ніяких підстав підозрівати Барановського, що він грає подвійну ролю. Свідок і нині не має ніяких підстав не вірити, що Барановський „льояльно і чесно" працював у користь поліції.* Про плянований „трік" з Хшановським, буцім то подібним до Ярого, знав і вважав, що він „купити не купити" міг удатися

ПРИЧИНИ СЛУЖБИ БАРАНОВСЬКОГО В ПОЛІЦІЇ.

Що спонукало Барановського до переходу на службу поліції, на цю тему свідок з Бар. не говорив. Уважає, що такий перехід є звязаний з засадничим психольоґічним заломанням. Барановський був натурою буйною, „степовою"...

Предсідник перебиває свідкові, жадаючи коротших зізнань, без довших описів. Одною з причин переходу міг бути жаль за те, що Сушко відсунув Барановського від активної цікавішої діяльности УВО. Дальше Барановський був хворий на сухоти і боявся вязниці, „яка не є санаторією". Хотів теж Барановський оженитися і „стати порядним". Так виясняв свідкові вірну службу Барановського в поліції — Чеховський. На ніякій конференції Баран. з Чеховським, де булаб мова про „мокру роботу", свідок не був.

На запити *прокуратора* свідок вияснює подрібно, коли, чому і як Барановський співпрацював з палком. Білевичем.

В одному моменті вибухає сцисія між прокуратором і свідком. *Свідок* каже: „Прошу говорити зі мною поважно". *Прокуратор:* „Прошу мені ніяких уваг не робити". *Свідок:* „Я прошу п. предсідника..." *Предсідник:* „Стверджую, що п. прокуратор не дав причини до уваги свідка".

ПРОКУРАТОР І ІВАХІВ.

Прокуратор старається ослабити вартість заслуги Барановського у видачі Коссака.

Свідок стверджує, що Барановський таки видав у руки поліції Коссака, на особі якого свідкові спеціяльно залежало. Свідок знав, що з хвилиною арештування Коссака подробиці його провин будуть вияснені. Тому, що нині свідок не може перевірити точно, які інформації дав Бар. Чеховському, свідок **не може змінити свою думку про Барановського як вартісного конфідента.** Свідок заявляє, що і староста Галяс може милитися, бо нпр. заявив, що це свідок звербував Барановського, а це неправда. Тому для свідка не є підставою для зміни своєї думки про Барановського — зізнання старости Галяса, що Барановський свідомо відвертав увагу поліції від особи Гнатова в сторону особи Коссака. **Свідок є переконаний, що інспірація до вбивства Голувка вийшла від Коссака, а Гнатів грав ролю вже виконавця.**

БУВ ЧИ НЕ БУВ В ОУН.

Свідок просить слово для виразної заяви: „В тому часі, коли Барановський почав співпрацювати з ком. Чеховським, не мав ніякої офіціяльної окресленої функції в ОУН, мав зате за собою боєву минувшину і черпав свої інформації використовуючи свої старі звязки з членами ОУН..."

Предсідник перебиває свідкові: „Це вже зізнав сам Барановський".

Свідок: „Але це я тверджу".

Обор. д-р Крайценавер (який аж зіпрів підчас зізнань свідка): „Але я прошу вислухати все, що каже свідок, бо це засаднича справа для оборони Барановського".

Свідок підтримує своє становище і диктує свою заяву протоколянтові.

Прокуратор вертає до справи револьверу.

Свідок заявляє, що нач. Кухарський на нараді у виділі безпеки, коли то Баран. виявив справу револьверу, зовсім не питав свідка, чи Чеховський не згадував йому, Івахову, що має таку вістку від Барановського.

Обор. д-р Шурлей цікавиться, про що взагалі розмовляв свідок з ком. Чеховським, конкретно, чи Чеховський міг у розмові зі свідком на тему вбивства Голувка не згадувати про знаряддя вбивства (револьвер).

Свідок потверджує, що Чеховський міг цього не згадувати, бо мав глибоку віру, що через Барановського таки найде всіх винуватців убивства. Не затримуючи револьверу — Чеховський зробив помилку, але це не перечить, що Чеховський був досвідченим старшиною поліції. Свідок боронить палко опінії Чеховського перед атаками д-ра Шурлея.

Обор. д-р Крайценавер: „Чи панове дали якусь конкретну інструкцію Барановському?"

Свідок: „Чи Чеховський інструував Барановського — свідок не знає. З хвилиною, коли Барановського перейняв свідок, мав уже до діла з конфідентом, який працював для поліції та не дав поліції ніякої причини думати, що це провокатор (супроти поліції). Давав Барановському докладні інструкції. Передбачав, що Барановський буде співпрацювати з поліцією, ще якогось пів року, познайомить Івахова з усіми детайлями, а потім якось усунеться від ОУН і поліц. роботи, щоби не наразитися на розконспірування. Довше не витримає... До Барановського мав довіря, бо не мав підстав того довіря не мати

Д-р Кройцнавер: Чи відомо вам, що прийшла вістка з II. Відділу Гол. Шт. про подвійну ролю Барановського?

Свідок: „За весь час свого урядування я з тою звісткою не стрічався".

Обор. Барановського **д-р Кройцнавер** має конфлікти з предсідником, який кількакратно йому перериває, домагаючись коротких конкретних запитів. Д-р Кройцнавер горячиться, що це чейже перший вартісний для нього свідок.

ПРО ТАКТИКУ ОУН.

Обор. д-р Роґуцький: Чи відомий є свідкові наказ проводу ОУН стримати боєву акцію?

Свідок: Стримано ту акцію в масовому масштабі у вересні 1930 року, отже для індивідуального террору в літі 1931 року це могло бути необовязуюче. Зрештою полк. Коновалець оголосив у пресі, що не є командантом УВО, а є нотирійно відомо, що він ним є. Це революційна організація, яка має свої засоби тактичні. Голувко міг бути вже давно на проскрипційній листі і лише виконання прийшло в літі 1931 р. Полк. Коновалець міг теж не признатися українським послам до того акту террору і відпекатися його, але цього не треба брати буквально.

„ФОССІШЕ ЦТГ." — „ПЕХ" КОНФІДЕНТА.

Д-р Роґуцький: Чи відома вам статтяу „Фоссіше Цтг."?

Свідок: Так. У тій статті казалося, що конфідент поліції з доручення поліції доконав низку актів террору, але врешті виріс понад голови поліції, яка не знала, що з ним зробити. У черговій статті виявлено вже конкретно прізвища Івахова, як інспіратора поліційного, і Барановського, як його конфідента — Азева. Свідок хвилюється і називає авторів тої статті „лайдаками і каналіями". Впевняє, що стаття походила з українських кол, але число „Ф. Цтг." було в Польщі сконфісковане і свідок не міг вести в цій справі слідства.

Обор. д-р Роґуцький: „Чи ви не думали, який це „пех" мав Барановський, що обидва револьвери, з яких згинув Голувко, перейшли через руки Барановського?

Свідок: Дивний збіг обставин.

Обор. д-р Шухевич старається доказати, що всетаки інформації Барановського не були важні або були брехливі, як нпр. у справі конґресу ОУН чи Головінського.

Свідок вияснює, **що це Барановський видав особу, в якої можна найти картку з підписами учасників конґресу ОУН і дійсно та картка дала підставу до арештування, акту обвинувачення і засуду.**

Свідок Івахів зізнавав 5 годин. У год. 13.30 попол. предсідник перервав розправу на 5 хв.

•

(Зізнання радн. Івахова кінчаться його признанням, що він був спричинником „пацифікації".)

„БИЙТЕ ІХ, А ВОНИ ПРИЗНАЮТЬСЯ".

Свідок Маріян Соханський, львівський віцевоєвода, був. начальник виділу безпеки у Львові, наслідник Грабовського, зізнає до 5-ої год. попол. стоючи на зовсім іншім становищі від радн. Івахів. Найцікавіший момент обширних зізнань свід. Соханського це його оповідання про зустріч з Барановським в ночі в помешканні радн. Івахова після убивства ком. Чеховського. Тоді Барановський у відповідь на запит Соханського, що він (Барановський) не дав поліції ніяких суттєвих інформацій, назвав кілька імен як здогадних убивників ком. Чеховського. Свідок зажадав доказів, кажучи, що не можна арештувати без ніяких підстав. На те Барановський заявив: „Треба їх бити, тоді вони признаються". Свідок був рішений вже тоді арештувати Барановського, та щоби змилити Барановського постановив, що Барановського арештують. Одначе Барановський не знав про плян свідка не випустити його вже з вязниці. Свідок ревеляціонує про інших конфідентів, а саме конфідента поліції В. Жураківського, засудженого в городецькому процесі на смерть, а відтак помилуваного і засудженого на 15 літ вязниці. Конфідентом поліції був також Нич, який зробив атентат на ком. Цесельчука і студ. Бережницький, якого ОУН вбило. Свідок подає низку доказів на своє недовіря до особи Барановського. При конфронтації з радн. Іваховим обі сторони стоять на окремому становищі. Радн. Івахів поденервований звертає увагу, що працював у виділі безпеки довше від п. Соханського і тому його погляд є вірний. Опісля свідок оповідає про методи розвідки, про тісний особистий звязок ком. Чеховського з Барановським, про свої заходи перенести Чеховського зі Львова і про взаємини націоналістів і комуністів.

Подрібний зміст зізнань віцевоєводи Соханського подамо ще в понеділковому числі.

Ван дер Ліббе признався

На лайпціґській судовій розправі 29. п. м. скінчилося переслухання доказових свідків і приступлено до подробиць самого підпалу райхстагу. Переслухано знову головного обвинуваченого Ван дер Ліббе. В неділю, напередодні злочину він ходив по місті і ночував під Берліном. На другий день був знову в місті.

Предс.: Ви підпалили райхстаг? — Обвинувачений надумується довго і відповідає тихо: Так. — Предс.: Коли ви на це рішилися? — Обвин. після довшої задуми: Цього не можу сказати. — Однак незабаром заявляє, що рішився в понеділок 27. лютого. Дальше переслухання дуже трудне, бо обвинувачений або мовчить, або після довгих запитів відповідає коротко: так, ні, може бути...

Тоді предсідник відчитує протокол зі слідства, в якому обвинувачений зложив точні зізнання. Дня 27. лютого в полудне він купив в однім склепі вуглеві запальники і пішов до Райхстагу. Завважений возьним він завернув, за годину прийшов знову. Мав на собі плащ, шапку, полотняне вбрання. Вилізши по мурі сусідного ресторану на бальков, він розбив шибу і дістався до середини, де зараз у першій салі кинув перший запальник. Опісля підпалював в інших кімнатах котари, вікна, футрини та інші легко запальні річи. В головній салі парляменту підложив вогонь під котари, опісля побіг до реставрації, звідки перебіг ґалеріями до кухні та дальших кімнат у партері, всюди підкидаючи запальники. Коли не стало запальників, скинув зі себе плащ, блюзу, камизольку, сорочку, шапку і підпаливши їх, кидав у найнебезпечніші місця. Опісля вернув на перший поверх і спричинив вогонь в інших місцях.

До всього того потребував він 15 до 20 мінут часу. Арештувала його сторожа райхстагу в моменті, коли хотів спричинити вогонь у салі Бісмарка. Ліббе мав тоді на собі тільки штани, а на руках і тілі багато слідів попарення.

На тім перервано розправу і з причини конґресу німецьких правників відложено до вівтірка.

НІМЕЦЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ПОКИНУЛА ЖЕНЕВУ.

Німецька делеґація на розбройну конференцію в Женеві виїхала несподівано до Німеччини. Комунікат, що появився в тій справі, каже, що тому, що наради конференції застрягли на мертвій точці, побут делеґації в Женеві покищо безцільний.

ТУГАЧЕВСЬКИЙ У ВАРШАВІ.

У половині жовтня переїзджатиме через Варшаву головнокомандуючий червоної армії, Тугачевський в переїзді з ревізитою до француського міністра летунства Ко. В повороті з Франції зупиниться Тугачевський в Варшаві.

БІЛЬШОВИКИ ТА ПОМОРЯ.

МОСКВА, 30. 9. ПАТ. У місячнику „большевик" (центральному органі всесоюзної компартії), поміщена стаття, мабуть одного з найвизначніших ґенералів червоної армії, про Поморя. До статті додана мапа з польською географічною термінольоґією. Автор твердить, що Поморя має 90 проц. польського населення, тому нема основ для ревіндикаційних претенсій Німеччини. Поморя потрібне для Польщі теж з господарських оглядів, чого доказом розвиток Ґдині. Вкінці автор полемізує з Ром. Дмовським і ген. Вайґаном, начеб Поморя без Сх. Прусії не мало вартости для Польщі.

ВЖЕ ОСІВ РАДЯНСЬКИЙ БАЛЬОН.

МОСКВА, 30. 9. ПАТ. Стратосферичний бальон осягнув до год. 12.30 максимальну висоту 18.400 м., в год. 12.50 став осідати зі скорістю 2 і пів м. на секунду.

Бальон був у віддалі 50 км. від місця старту й увесь час було його добре видно зі землі. Осідання бальону почалося в год. 15.

ВИСАДИЛИ МІСТ.

З Атен повідомляють, що комітаджі зорганізували атентат на сімпльонський експрес. Команда 3. корпусу в Солуні одержала вістки з прикордонної смуги, що нічю висаджено в повітря великий міст у Митровиці, 5 км. від грецького кордону. Кілька хвилин після вибуху надїхав сімпльонський експрес, який ще вдалося зупинити. Наслідком вибуху згинуло кількох югославинських вояків.

Тієїж ночі в тій самій околиці ок. 20 комітаджів звело кровавий бій з відділом югославинського війська. В сутичці згинув ват жок комітаджів і три комітаджі. Кільканадцять югославинських вояків було ранених.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР У БЕКА.

ЖЕНЕВА, 30. 9. ПАТ. Міністр Бек приняв нині мадярського міністра закордонних справ Каню.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (257) число нашого органу підпало знову конфіскаті. Цим разом цензура вичеркнула в цілости „Вісти з Волині" та одну новинку. Це вже 32-а конфіската нашого органу в цьому році.

— **З Наукового Т-ва ім. Шевченка.** Управа Культурно-Історичного Музею НТШ. складає отсим щиру подяку Вп. Дирекції Асекураційного Т-ва „Карпатія" у Львові за щедрий дар 120 зол. на одну ґабльоту, чим вона уможливила виставлення змаґазинованої досі нумізматичної збірки. — **Управа Музею НТШ.**

— **Зїзд музеольоґів.** В часі від 24—26. IX. відбувся у Познаню IX. зїзд музеольоґів з Польщі, у якому взяли участь також представники наших музеїв: д-р І. Свєнціцький (Нац. Музей), д-р Я. Пастернак (Музей НТШ.), проф. Копистянський (Ставропіґія) та радн. В. Кобринський (Музей Народнього Дому в Коломиї). Білоруський Музей у Вильні заступав А. Луцкевич. Слідуючий зїзд відбудеться на другий рік у Вильні.

— **Заходи щодо знижки на інсталяцію телефонів.** Телефонічна Акційна Спілка, що управляє телефонічною мережею таких міст у Польщі як Варшава, Лодзь і Львів вислала до міністерства прохання, щоби дозволили їй обнижити ціну за інсталяцію телефонів. Чи на таку знижку м-ство дасть дозвіл, будемо знати імовірно за який тиждень.

— **Ревізії й арештування.** Пишуть нам зі Станиславівщини: В четвер 28. м. м. перевела поліція низку ревізій та арештувань серед української молоді в місті Станиславові та в деяких селах повіту.

— **Арештування.** У звязку з постріленням тайного аґента Тендая арештували господаря Валеріяна Мединського, в якого Меде мешкав. Крім того арештували у звязку з тією справою Теодора Березинського, та його випустили після переслухання.

— **Арештування 6. послів.** У Велюні арештували двох бувших послів: Хвалінського (Піяст) та Еґреневського (Визволення). Їм закидають, що керманичали акцією виголоджування міст.

— **Під закидом дефравдації.** Прокуратура у Львові приказала була арештувати секретаря II. виділу маґістрату Бориса Рибакова, якому закидають здефравдування кільканацять тисяч зол. Та що Рибаков після звільнення зі служби виїхав був до Варшави, його не могли арештувати. В суботу Рибаков вернувся до Львова й агенти зараз його арештували.

— **Намагані самогубства.** В Єзуїтському городі у Львові намагався отруїти йодиною З. Якубовський. Забрали його до шпиталю. Яких 20 м. від Якубовського на лавці намагалася втруїти сільною кислотою якась старша жінка. І її відвезли до шпиталю.

— **Львівська хроніка.** Розправу за надужиття проти бувш. управителя будинку львівського ратуша Машталяжа відложили для покликання свідків.

— **За напад на тайного аґента.** Самбірський суд засудив на 6 місяців вязниці з припиненням на пять літ і на заплату судових коштів 20 зол. ем. поручника Вол. Дубравського, за це, що підчас леґітимування зневажив чинно та словно поліційного аґента Ґловацького.

— **Страшна катастрофа в синагозі** сколїлася в Букарешті. Підчас вечірної молитви, на яку з приводу жидівського свята зібралося багато осіб, вибухнула пожежа. Всі кинулися серед паніки до дверей, причому завалився один із стовпів, що піддержували ґалерії для жінок. Ґалерія завалилася і жінки поспадали з висоти першого поверху. Зпід звалищ добуто 9 трупів. 30 осіб є тяжко потовчених, а зі сто лекше.

— **Пиварні не виплачуються.** Біля 400 ресторанів в Ню Йорку, які дістали дозвіл продавати пиво зараз потім, як знесено заборону продажі пива, і заплатили за цей дозвіл разом яких 80.000 дол., звернули свої концесії в міській раді для контролі алькогольних напитків з заміткою, що їм цей бизнес не виплачується і вони не хочуть дальше платити місячного податку в додатку до високої оплати за „лайсенс". Хоч досі дістало 11.522 людей в місті і стейті дозвіл на продаж пива, то дальші зголошення ще напливають по 75 денно. Рада припинила дальше принимання подань, бо забогато їх уже вплинуло, іменно 41.000. Ті, що зголосили віддачу концесії, мешкають переважно на Манґетені.

— **Самовбивство визначного фізика.** В голяндському місті Ляйден застрілився на днях відомий фізик-теоретик професор тамошнього університету д-р Павло Еренфест. Причина самогубства така: Одинокий син вченого мусів перебувати в лічниці для умово упосліджених. Одного дня професор Еренфест зявився в лічниці, щоб побачитися зі сином. Коли син прийшов до нього, батько добув револьвер і двома стрілами важко зранив його. Опісля влучним стрілом убив себе. Еренфест мав великі наукові заслуги. Був одним з найздібніших учнів великого фізика Больцмана і продовжував у своїх наукових працях по мистецьки теорії свого вчителя.

Дописи.

ЖОВКІВЩИНА.

Луговий фестин у Жовтанцях. У нас відбувся луговий фестин, що пройшов дуже гарно. На радість нашого „Луга" та всіх громадян села рівним кроком примашерував до нас „Луг" з Руданець. Луговики в лугових одностроях, луговички в народніх. Наше село маленьке, то й „Луг" наш малий. Разом з гістьми ставув наш „Луг" до вправ. До мішаних вправ ставуло 54 луговиків і луговичок. Переведено всі вправи, приписані на цей рік, а луговички з Руданець вивели ще вправи ритмічні до молитви: „Боже великий єдиний". Найкраще подобалися вправи ритмічні до пісні „Накрила нічка", до яких ставали наші луговички та луговички з Руданець.

ҐЕРЕБОВЕЛЬЩИНА.

З життя Філії „Сільського Господаря" і П. С. К. Повільно, але постійно розбудовується господарське життя в повіті. В першу чергу йде про зорганізування і опанування збуту сільсько-господарських продуктів. Пов. Союз Кооператив скуповує та експортує яйця безконкуренційно. Дальшою ділянкою хліборобської продукції, яку треба конче опанувати, є збут безрог. Коли Філія „С. Г." разом з П. С. К. почала від весни п. р. скуповувати безроги, то зґінники, котрі дотепер опановували монопольно ринок, почали всіми силами перешкоджати. Почалися нападки на П. С. К. і на поодиноких людей, занятих при скуповуванні. Та це нічого не по-

магало! Наш продуцент зрозумів, де його інтерес і продавав до П. С. К. Таким чином від квітня до серпня 1933 закупив та експортував П. С. К. і Філія „С. Г." 30 вагонів безрог по добрих цінах. Згінники взяли тоді нову штуку. Заключили тиху умову з повітовим виділом і під фірмою виділу почали скуповувати безроги. Щоби Філії „С. Г." перешкодити, то робили згін у той самий день і в тім самім місці, думаючи так відтягнути наших селян. Та селяни зрозуміли, де їм користь, бо Союз (чи пак Філія „С. Г.") закупив 140 штук, а згінники всього 28 штук. Таким чином цей своєрідний „свинячий плєбісцит" випав на нашу користь — Філія „С. Г." спровадила для пасічників Теребовельщини 1 вагон цукру по низькій ціні: по 58 і пів сот. за 1 кг. Збут меду розпочав збутовий відділ при П. С. Кооператив. У найкоротшім часі розпічне П. С. К. скуповувати гуси, качки і кури. Рівнож іде підготовка до зорганізування збуту збіжа і небавком почне П. С. К. скуповувати збіже.

Для пероброблювання мяса відкрили у нас 16. 8. ц. р. мясарню і детайлічну крамницю мясарських виробів. Бють пересічно 24 штуки великих безрог тижнево. Досі забили понад 80 грубих штук. Вироби чисто-вепрові тішаться великим попитом. Наші Повітові Союзи повинні слати сюди замовлення на ковбаси й інші вироби.

Новий люстратор П. С. К. Від 1. вересня приняв П. С. К. нового люстратора п. Малича, який вже обіздить повіт. Дотеперішній люстратор д-р Петро Палійчук іменований директором П. С. К.

Ювилей читальні „Просвіти" в Лошневі. Дня 10. вересня святкувала читальня „Просвіти" в Лошневі 30-літній ювилей свого істнування. Основана в 1903 р. заходами свідоміших селян та учителя Мих. Стеткевича (пізнішого редактора америк. „Свободи"), відіграла важну ролю в удержанні нашого стану посідання. Бо Лошнів має нині 3.200 душ римо-кат. і тільки 568 душ греко-кат. (українців). Що українці добре держаться, що мають читальню, кооперативу, Кружок „С. Г.", це заслуга всіх тих просвітників читальчиних, яких памяти присвячено ювилейний обхід. Рано в 10 год. відправив торжественну Сл. Божу голова Філії „Просвіти" в Теребовлі о. декан Ст. Мохнацький. Відповідну до хвилі проповідь виголосив о. Райх Йосиф з Іллавча. По відправі за помершких читальнянників перейшли всі учасники до читальні, де відбулася святочна академія. Зачав академію мішаний хор (під упр. студ. теольогії Волод. Ганчара) відспіванням просвітянського гимну. Зараз по тім промовив о. Мохнацький. Він передав читальні привіт від Філії в Теребовлі і від всіх дотеперішніх оо. парохів, які працювали в останніх роках у Лошневі. Відтак виголосив коротке слово про значіння освіти теперішній голова читальні о. Мих. Кузьма, що повитав теж одинокого живучого члена першого виділу в 1903 р. і розказав докладно про історію читальні за 30 літ її істнування. Були ще 3 декламації, які випали гарно. Мішаний хор виконав дальше кілька творів уповні вдоволяючо. На ювил. свято прибула також оркестра чит. „Просвіти" з Теребовлі, що відіграла два твори на академії, а потім ще грала на фестині зовсім безкорисно. Дуже гарно випала гра на бандурі п. В. Ганчара. Академію закінчено відспіванням просвітянського гимну. В часі академії відслонено пропамятну таблицю з іменами перших виділових читальні.

Основання обласного музею. Заходом Філії „Просвіти" в Теребовлі основано як секцію Філії дня 30. серпня ц. р. „Музей ім. князя Василька". На установчих сходинах виголосив відповідний реферат радн. Кобринський з Коломиї. Таким чином повстала у скромних рамцях секції установа, яка має подбати, щоби скарби нашої культури і нашого духа від найдавніших часів до найновіших марно не пропадали. Теребовельська земля має багато памяток, особливо зі славної княжої епохи і з епохи передісторичної. Йде про те, щоби наше громадянство зрозуміло вагу такої установи і давало до неї все, що туди належить. Всякі дари приймає з подякою Філія „Просвіти" в Теребовлі (саля каси „Поміч").

—o—

Мистецький куток.

ГОЛОСИ ЧУЖОЇ ПРЕСИ ПРО ТВОРИ РІЗЬБАРЯ С. ЛИТВИНЕНКА З ЛІТНЬОГО САЛЬОНУ НА ПЛОЩІ ТОРГІВ.

„Gazeta Poranna" з 4. липня 1933 пише: Різьбу репрезентує арт. С. Литвиненко, творець европейської міри, що сягає сміливо через статику і динаміку до індивідуалізму, беручи вповні під увагу характер моделя. — Simsund.

„Kurjer Lwowski" з 15. липня 1933: Низка досконалих різьб С. Литвиненка, де натуралізм, при певній делікатній подекуди примішці романтизму, формує артист при помочі імпресіоністичної техніки. Маріян Мініх.

„Wiek Nowy" з 2. серпня 1933: Солідним і талановитим різьбарем є С. Литвиненко. Чоловою його працею на виставі є „Стерник". Композиція трактована площинами, смілива і сильна у вирэзі. Ритмічний уклад мужеського тіла змінює динаміку рухів раптовних, кантястих. Цілість звязана, сильна і переконуюча, обдумана до найменших дрібниць. Іншими вартостями промовляє до глядача друга праця Литвиненка „Пробудження". Артист послуговувався тут дуже простими засобами форми, дещо античної. Цілість скомпонована надзвичайно оригінально. Глибокий і сильний у виразі портрет композитора Барвінського. Прекрасна голова дівчини. М. К. М.

„Gazeta Poranna" з 1. вересня 1933: Різьба С. Литвиненка дозріває з кожним новим твором артиста. Різьблючи голови, тримає артист у своїй різьбарській руці тільки брилу; про експресію тієї брили думає і з силою та простотою виконує її форму. До великих композицій узброюється в символ і проблему такої чи іншої синтези, шкіцує — розвязує. Яніна Кіліян-Станіславська.

„Wczoraj-Dziś-Jutro" з 1. вересня 1933: Окрім образів вистава обіймає ще різьби єдиного на цій виставі скульптора С. Литвиненка, виконані з розмахом і силою, з котрих вирізнюю жіночий акт, який лучить окрім першиx двох чинників ще субтельність форми. В. Г.

„Chwila" з серпня 1933: Різьбу репрезентує С. Литвиненко своїми повними розмаху й сили творами. Артур Лаутербах.

СПОРТ.

УССК — ПЛАЙ.

У вівторок 3. ц. м. відбудуться 3 змагання між тими дружинами: в жін. і муж. відбиванці й в муж. кошівці. Змагання заповідаються незвичайно цікаво, бо вислід кожного з них вплине безпосередньо на перше місце в дотичній конкуренції. Початок: год. 16. Грище Сокола-Батька.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ПРОМИСЛОВО-ТОРГОВЕЛЬНИЙ ВІСТНИК, ч. 3 вересень. Зміст: О. Васинчукова: Переві рити легітимації. Є. Чехович: Експорт-імпорт. Л-вич: Сучасна валютова ситуація в світі. Рільничі машини. Хождені по ярмаркам. Іван Загор: Торговля дробом. Господарсько-торговельна хроніка. Л. Лукасевич: Словничок торговельних виразів.

ВІСТНИК, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Рік І. кн. 10. Львів, жовтень 1933. Зміст: Б. К.: З сонетів; М. Підлужний: Поворот; Е. Малинюк: Паннонські етюди; Л. Мосендз: Вічний корабель; О. Теліга: Вірність; А. О'Фляргерти: Жида в Вікінги; В. Галан: 31. серпня 1919; М. Мухин: Драгоманів без маски; Ж. Мейер: Молодь Єгипту; О. Ольжич: Наш табор; Ол. Наріжний: Нищення українського народу голодом; Ю. Липа: Проблема Йовіяльського; А. Шмідт: Новий розвиток Німеччини; Д. Д. Конгрес мертвих душ; М. Кордуба: Зїзди істориків у Варшаві; М. Л.: З пресового фільму; Бібліографія.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Дописувачеві, Зборів: Допис містимо дуже радо, але в скороченні. В таких розмірах, як Ви прислали, видрукувати не можемо.

Вп. Авторові статті „Смута на Гуцульщині": Боїмося конфіскати, тому не містимо. Передаємо до вжитку Української Парл. Репрезентації.

Вп. Дописувачам з Бережанщини, Сокальщини, Золочівщини і Скільщини: Тому, що такі інформації, як подаєте, цензура у нас конфіскує, передаємо все присдане до вжитку нашим послам.

З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10. Видає Видавнича Спілка „Діло". За редакцію відповідає Олександер Костик.